

ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ КУЛЬТУРНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Актуальність проблеми. Кожна нація повинна чітко усвідомлювати себе і зберігати особисту своєрідну культуру. Оскільки культура – є явищем всеосяжним і стосується більшості сфер суспільного життя, вона спрямовує величезний пласт заходів, спрямованих на відтворення культурного життя. А саме культурна політика встановлює засади регулювання суспільних відносин у галузі історико-культурної спадщини (пам'ятки історії та культури всіх типів), а також музейної та бібліотечної справи.

Стан розроблення проблеми. Філософське осмислення політики та культури досліджували такі вчені: Гантінгтон С., Левено Л., Фукуяма Ф., Рудакевич О. та інші. Тема глобалізації розроблялась багатьма вченими, зокрема таким як: Шнайдер-Детерс В., Геген Д., Дейвіс Н., Гоці С., Радьяр Д., Бжезинський. З, Валлерстайн І., Робертсон Р., Розенау Дж., Тоффлер Е., Фукуяма Ф., Чепков В., Тишков В., Хоффман С., Бек У., Денчев К., Уткін В., Абалкін Л.; фахівці в Україні – Бех В., Воронкова В., Луговий В., Князев В., Михальченко М., Степико М., Толстоухов А., Пахомов Ю., Дергачов О. та інші, крім того, виходить журнал «Євробюлетень» та «Гуманістичний Маніфест 2000».

Мета дослідження: соціально-філософський аналіз культурної політики в контексті глобалізаційних процесів сучасності.

Завдання дослідження: з'ясувати вплив глобалізації на розвиток культури та культурної політики у контексті розвитку сучасних процесів - економічних, політичних, соціальних тощо.

Об'єктом дослідження є світові глобалізаційні процеси та їх вплив на культуру та політику.

Предмет дослідження: філософське осмислення аспектів культурної політики

Галузю філософського знання, що має своїм предметом вивчення культури, є філософія культури. *Філософія культури* – це розділ філософського знання, який пов'язаний з аналізом культури, її сутності та значення в житті людини та суспільства [1].

Культура, пронизуючи всі ланки суспільства в умовах глобалізації, виступає одночасно як середовище, засіб і результат життєдіяльності соціальних суб'єктів, окремих особистостей, певних соціальних груп і спільнот, окремих суспільств чи навіть людства загалом.

Основою, на якій ґрунтується філософське пізнання культури, є її зв'язок з духовним світом людини. Культура досить яскраво висвічує екзистенційні ситуації. Витвори культури – література, живопис, архітектура, музика в своєрідних формах представляють життя людини в його безпосередній даності. Зокрема ситуації морального вибору, в яких власне виявляються глибини людського. Велику роль в становленні суспільства відіграє й політична культура також. Тому можна стверджувати, що в умовах глобалізації культурна політика виражає якісну характеристику суспільства, безупинно розвиваючи у єдності всі елементи, засвоюючи і передаючи наступним поколінням, що складає її генетичний аспект. Культура виступає як процес активної творчої діяльності людини, за допомогою якої людина пізнає навколишній світ, себе, суспільні відносини [2].

Насамперед *культурна політика* – це стратегія руху громадянського суспільства до гармонійного та якісного життя пересічної людини, це також стратегія залучення історико-культурного доробку та змісту сучасних естетичних ідей до широкого користування у суспільстві. Якщо громадянське суспільство націлене на прогрес, то культурна політика займає лідируючу позицію, бо повинна не тільки регулювати культурні здобутки в інтересах громади, а й стимулювати подальше виробництво та розвиток новітніх зрізів культури.

Культура і культурна політика в умовах глобалізації являють собою, складне і суперечливе духовно-практичне соціальне утворення, що розвивається в контексті історичного значення. Культура як частина загальної культурної політики має самостійні цілі, завдання, функції, детерміновані метою і завданнями загальної культурної політики держави.

Бурхливий розвиток науки і техніки європейських країн, потреба в забезпеченні нормальних умов життя для населення земної кулі поставили з усією гостротою проблему модернізації традиційних цивілізацій. Проте спроби модернізації для багатьох країн закінчилися невдачею. Особливо важливими були наслідки модернізації традиційних Східних культур. Нав'язування чужорідних принципів, руйнація традиційного побуту життя, урбанізація, несумісність культурних орієнтацій із «меркантильною» економікою Заходу викликали психологічну напруженість у населення.

Будь-яке явище культури осмислюється людьми в контексті сучасного стану суспільства, що може сильно змінити його зміст. Культура зберігає незмінною лише свою зовнішню сторону, у той час як її духовне багатство містить можливість безкінечного розвитку. Ця можливість реалізується діяльністю людини, здатною збагачувати й актуалізувати ті неповторні змісти, що вона виявляє в явищах культури [3].

Не менш важливими є культурні засади, на яких базується сучасний соціум ХХІ століття, це вимагає розробки певних форм соціокультурного процесу, який узгоджувався з сучасними реаліями глобалізації [4, с.32].

Одним із основних викликів для української культурної політики є фрагментарність національного культурного простору.

На сучасному етапі в Україні, питання культурної ідентичності, як і мовне питання, є надзвичайно чутливим, а тому й активно використовується в політиці та у період виборчих кампаній.

Суб'єктами культурної політики виступають соціальні групи і створювані ними політичні інститути, нації, класи, держави та коаліції. Оскільки культурна політика направлена на вирішення культурно-політичних задач, то останні обумовлюють її зміст, спрямованість, способів і методів їх вирішення.

Слід зауважити, що на даній стадії розвитку сучасного українського суспільства культурна політика може посідати декілька стратегічних позицій. По-перше, вона є одним з інструментів євроінтеграції, тобто розвиваючи сектор культурних індустрій, модернізуючи культурну політику і вдосконалюючи механізми її впровадження, можливо проводити успішну

зовнішньої політики, якою є на сьогодні євроінтеграція, та наблизити нашу країну до омріяних європейських стандартів. По-друге, досвід європейських країн показує важливість участі культурного сектору в розбудові громадянського суспільства та економічному зростанні держави, тобто у внутрішньополітичному житті країни в умовах культурної глобалізації [5].

Культурна глобалізація вивчає глибинні зміни культурної політики у зв'язку з новітніми науково-технічними соціальними нововведеннями, перспективами міжкультурного діалогу [6, с.206].

У XXI столітті культура і культурна політика розвиваються по вісі – зрушення від культурного імперіалізму до культурного плюралізму; від закритого до відкритого суспільства. У сфері культури прерогативи наднаціональних організацій обмежилися до поширення нових інформаційних технологій, формування масового суспільства і масової людини, космополітичної культури (згідно з цією ідеологією всі люди належать до єдиної спільноти, заснованої на спільній моралі).

Зростання етнічної, культурної і релігійної гомогенності в умовах глобальної трансформації людства стає культурною компенсацією і новим поштовхом для відсталих народів [7, с.209].

Культурний та цивілізаційний діалог передбачає толерантність та загальнолюдські цінності як основу спілкування. Головне, що таке спілкування має бути заради взаєморозуміння народів, культур, цивілізацій. Плідний приклад прагнення до цього виявили відомі українські та російські філософи, що нещодавно обговорювали гострі, невизначені досі питання стосовно власної культури та історії, означивши тему спілкування як «Єдність світу та багатоманіття культур». Видатний український філософ М. В. Попович наголосив, що шлях до взаєморозуміння пов'язаний з тим, щоб оцінювати події історичного минулого як цивілізована людина, виходячи з сьогоденних гуманістичних принципів.

В ході дослідження можна прийти до наступних висновків: що глобалізація культури в сучасному світі – це складний, діалектично суперечливий процес. Розглядаючи проблеми глобалізації, необхідно пам'ятати, що культура будь-якого соціуму є складною системою, елементами якої є традиційні та інноваційні культурні форми, субкультури різних соціальних спільнот, груп, етносів, релігійних конфесій тощо. Крім певних рис єдності, між елементами соціокультурної системи, а також між культурами в цілому існують певні відмінності, які при взаємодії суб'єктів у процесі глобалізації можуть набувати різних станів: від інтеграції (взаємопроникнення) до конфлікту.

На закінчення можна дійти висновку, що сучасні соціологи, філософи, антропологи, які досліджують зміст і тенденції процесу глобалізації, перш за все приділяють увагу проблематики того, як зміниться культурна ідентичність, як національні, соціальні рухи, туризм, міграція, міжетнічні та міжкультурні контакти між суспільствами.

Культуру в першу чергу відрізняє цілісність усіх її структурних елементів, що забезпечується її системністю, наявністю ієрархії, субординації цінностей. Найважливішим інтеграційним механізмом культури є традиція. Саме поняття культури припускає наявність традиції як «пам'яті», утрата якої рівносильна загибелі суспільства. Поняття традиції включає такі прояви культури, як культурне ядро, ендогенність, самобутність, специфіка, культурна спадщина, культурна динаміка.

Ядро культури – система принципів, що гарантують її відносну стабільність. Воно формується сторіччями і забезпечує адаптаційні механізми до змін умов буття суспільства.

Література

1. Філософське осмислення культури і цивілізаційних процесів : веб-сайт. URL.: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/sid-culture.htm>. (дата звернення: 12.03.2019)
2. Виндельбанд В. Філософія культури: Избранное: РАН; ИНИОН. М.: 1994.
3. Сучасна культура та її філософські аспекти: веб-сайт. URL.: <http://osvita.ua/vnz/reports/culture/12059>. (дата звернення: 12.03.2019)
4. Азроянц Э. А. Глобализация: катастрофа или путь к развитию? Современные тенденции мирового развития и политические амбиции. М.: Издательский дом «Новый век», 2002. 16 с.
5. Бек У. Что такое глобализация? Пер. с нем. А. Григорьева и В. Седелника; Общая редакция и послесл. А. Филишова. М.: Прогресс-Традиция, 2001. с.304.
6. Мельник В. В. Становлення і розвиток культурної політики. Гуманітарний вісник ЗДДА. Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. 2014. № 58. с.206.
7. Воронкова В. Г. Філософія глобалізації (соціально-антропологічні виміри). Запоріжжя: РВВ ЗДДА, 2009. с.234.
8. Гнасевиц Н. В., Сороківський М. Проблема зміни цінностей у глобалізованому суспільстві : Вітакультурний млин. Методологічний альманах. 2014. Модуль 16. С. 40-46.